

OKULDA DEĞERLER EĞİTİMİ VE YABANCI DİL ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDEKİ YANSIMALARI

Values Education In School and Their Reflections on Foreign Language Students

Ebubekir BOZAVLI*
Murat TULAN**

Makale Geliş Tarihi: 10.04.2019

Makale Kabul Tarihi: 12.08.2019

Özet: Değer, dil gibi insan varlığının başat unsurlarından biridir. Ahlak, felsefe, iktisat, eğitim vb. gibi birçok alanda varlığını hissettiren bir kavramdır ve yaygın olarak kullanıldığı alanlar geniştir. Evrensel, ulusal ve bireysel olarak insanlığın eylem, davranış ve amaçlarının şekillenmesini sağlar. Birey, değerleri ailede edinmeye başlar ve onları okulda sistemli bir şekilde öğrenmeye devam eder. Son birkaç yıldır Milli Eğitim Bakanlığının okulda değer eğitimine daha fazla önem verdiği saptanmaktadır. Değerlerin, okul öncesinden başlayarak eğitim öğretimin her kademesinde tüm dersler ve okul kültürü içerisinde öğrenenlere etkin şekilde kazandırılması hedeflenmektedir. Bu araştırma, MEB'in öğrenenlere kazandırmayı amaçladığı değerlerin yabancı dil öğreniminde öğrenenler üzerindeki yansımaları ve onların yabancı dil öğrenimine özgü değerleri ne düzeyde içselleştirdiklerini saptamayı planlamaktadır. Araştırmanın örneklemini Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi yabancı diller bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. İngiliz ve Alman Dili Eğitimi Anabilim dallarından 290 katılımcı araştırmaya dahil olmuştur. Katılımcılara 5'li Likert tipi "yabancı dil değerler eğitimi" anketi uygulanmış ve araştırma sonuçları SPSS programıyla analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Anketin güvenilirlik ve geçerlilik sonucu Cronbach Alpha 0,89 olarak saptanmıştır. Katılımcıların yabancı dilde özdenetim, saygı/sevgi, sorumluluk, vatanseverlik/çalışkanlık değerlerini içselleştirdikleri sabır değerinde özellikle öğrenen-öğreten arasındaki ilişkilerin olumsuzluğundan etkilendikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçun öğrenenlerin, yabancı dilde özellikle sözlü iletişim becerilerinde başarısız olmalarının muhtemel nedenlerinden biri olduğu ileri sürülebilir. Bu noktada okulda yabancı dil öğretiminde sabır değeri üzerine yoğunlaşmanın gerekliliği vurgulanabilir.

Anahtar kelimeler: Değer, okul, birey, edinim, içselleştirme

VALUES EDUCATION IN SCHOOL AND THEIR REFLECTIONS ON FOREIGN LANGUAGE STUDENTS

Abstract: Value is one of the dominant elements of human existence, such as language. From morality to philosophy, economics, education etc. In many areas such as the presence and use is a very broad concept. It provides the shaping of the actions, behaviors and aims of humanity as universal, national and individual. The individual begins to acquire values in the family and continues to learn them systematically in school. Over the last few years, the Ministry of National Education has found that it places an undeniable emphasis on value education at school. It is aimed that all values in all levels of education and education will be gained to the learners within the school culture starting from pre-school. This research aims to determine the reflection of the values that MEB aims to provide to learners on learners in foreign language learning and to what extent they internalize the values specific to

* Doç. Dr. Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Bölümü, ebozavli@atauni.edu.tr

** Arş. Gör. Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Bölümü, murattulan@atauni.edu.tr

foreign language learning. The sample of the study consisted of the students of the Department of Foreign Languages at Kazım Karabekir Faculty of Education. 290 participants from English and German Language Education Departments were included in the study. 5-point Likert-type SP foreign language values ve questionnaire was applied to the participants and the results of the research were analyzed and interpreted by SPSS program. The reliability and validity of the questionnaire were found to be Cronbach Alpha 0.89. It was concluded that the participants were affected by the negativity of the relations between self-control, respect / love, responsibility, patriotism / hardworking values and the values of patience, which they internalized. It can be argued that it is one of the possible reasons why the learners of unfavorable influences fail in verbal communication skills especially in foreign language. At this point, it can be emphasized that the need to concentrate on the value of patience in foreign language teaching at school.

Key words: Value, school, individual, acquisition, internalization

Giriş

İnsanı yaşamda hedef sahibi yapan unsurların başında değer kavramı gelir. Değerin bireysel yönü olmakla birlikte, bireyden teşekkül etmiş toplum da değere büyük bir önem vermiştir. Hem akademik çalışmalarda hem de sosyal yaşantıda gerektiğinde herkes bir nesnenin veya bir kavramın tanımını yaparken onun en belirgin özelliklerinden veya kendi çalışmasına konu olan yönünden hareketle o şeyi tanımlar. Bu nedenle akademik çevrelerde değer hakkında yapılmış birçok tanım bulunmaktadır. Türk Dil Kurumu, değeri “Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü” ve “Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet, yüksek ve yararlı bir nitelik” (TDK, 1998) olarak tanımlamıştır. Fitcher değeri, sosyolojik anlamda değerler, grubun veya toplumun, kişilerin, davranış modellerinin, amaçların ve diğer sosyo-kültürel şeylerin önemlerini ölçmeye yarayan ölçütler olarak tanımlar (Akt: Bolat,2016). Değerler, arzu edilen, kişilerin hayatlarına kılavuzluk eden, önem dereceleri farklı, durum ötesi hedeflerdir (Akt: Yazıcı,2014). İspanyol şair Antonio Machado, bir şiirinde “Hiçbir şey değer kadar bireysel ve toplumsal olarak insanı harekete geçiremez. Çünkü insanı motive eden şey değer bizzat kendisidir. Onu nasıl adlandırırırsak adlandıralım, eylemlerimizi anlamlandırırız çünkü derinlerde bir yerde duygularımızın ve gücümüzün altında yatan şeyin değer olduğuna inanırız” der (Orozco, 2006). İnsan cemiyetlerini bir arada tutan, devleti devlet yapan, milyonları kapsayan, milyonların inandıkları değerlerdir (Öksüz, 2017). Bunlar tüm insanlığı ilgilendiren evrensel ve farklı kültürlerin oluşum sürecinde ortaya çıkmış ulusal ölçekli değerlerdir. Evrensel değerler içeriğinde insan onuruna saygı, adalet, sevgi, eşitlik gibi kavramlar yer alırken, farklı kültürlerle ait değerlere örnek olarak da aile, milli birlik, gastronomi, eğitim gibi kavramlar sıralanabilir. Ulusal ölçekte eğitim de kendi değerlerini üretmeye ve öğrenenlere kazandırmaya çalışır. Evrensel, ulusal değerler her zaman okulda eğitimin bir parçası olmuştur. 2014 yılında 19. Milli Eğitim şurasında tavsiye kararı olarak alınan ve 2016 yılında müfredat programlarındaki yeniliklerin merkezine alınarak değerler eğitiminin ne denli önemli olduğuna vurgu yapılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığının belirlediği değerler arasında adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardım severlik yer almaktadır.

Bu kapsamda bu çalışma söz konusu değerlerin Yabancı Diller Eğitimi Bölümü öğrencilerinde ne düzeyde olduğunu saptamayı amaçlamaktadır.

Yöntem

Örneklem

Araştırmanın örneklemini Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü öğrencileri oluşturmaktadır.

		Öğrenciler	
		%	N
Cinsiyet	Kadın	83,8	243
	Erkek	16,2	47
Öğrenim Görülen Anabilim Dalı	İngiliz Dili Eğitimi	43,8	127
	Fransız Dili Eğitimi	-	-
	Alman Dili Eğitimi	56,2	163
Sınıf Düzeyi	Hazırlık Sınıfı	14,8	43
	1. Sınıf	17,6	51
	2. Sınıf	21,7	63
	3. Sınıf	31,4	91
	4. Sınıf	14,5	42
	Yüksek Lisans	-	-

Tablo 1: Çalışma Grubu ve Özellikleri

Milli Eğitim Bakanlığının belirlemiş olduğu değerler eğitimi kavramlarının yabancı dille ilgili olanlarından hareketle hazırlanmış 26 kapalı uçlu sorudan oluşan beşli Likert tipi “Yabancı Dil Öğrencilerinin Değer Algıları” adlı anketi katılımcılara uygulanmıştır. Anketin geçerlilik ve güvenilirlik değerleri SPSS programıyla yapılmış, güvenilirlik Cronbach Alpha sonucu 0,89 olarak saptanmıştır.

Verilerin analizi

Araştırmadan elde edilen bulgular nitel araştırma yöntemlerinden içerik ve betimsel analiz ile çözümlenmiştir. Betimsel analizde bulgular tanımlanıp, kavram ve temalar ilişkilendirilip belirleyiciler arasında neden-sonuç ilişkilerini yorumlanır. İçerik analizi ise toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmayı amaçlar (Yıldırım ve Şimşek, 2000, Groux ve Tremblay, 2002).

Bulgular

Özdenetim

	Bir yabancı dilin öğrenme gerekliliğini biliyorum		Öğrenmenin bir süreç olduğunun ve devamlılık gerektirdiğinin farkındayım	
	Frekans	Yüzde (%)	Frekans	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılmıyorum	9	3,1	8	2,8

Katılmıyorum	1	,3	3	1,0
Kararsızım	9	3,1	8	2,8
Katılıyorum	68	23,4	78	26,9
Tamamen Katılıyorum	201	69,3	192	66,2
Missing (Boş Bırakılan Şıklar	2	,7	1	,3
Toplam	290	100	290	100

Özdenetim değerinin “bir yabancı dilin öğrenme gerekliliğini biliyorum” söylemine katılımcıların % 69,3’ü (201) tamamen katıldığını, % 23,4’ü (68) katıldıklarını ifade ettikleri görülmektedir. Bu oranlardan katılımcıların yabancı dil öğrenmenin ehemmiyetinin ve gerekliliğinin bilincinde oldukları sonucu çıkarılabilir. % 3,4 (10) oranında katılımcı ise yabancı dil öğrenmenin gerekliliğinin farkında değildir. “Öğrenmenin bir süreç olduğunun ve devamlılık gerektirdiğinin farkındayım” ifadesine katılımcıların % 66,2’si (192) kesinlikle, % 26,9 (78) sadece katılıyorum demişlerdir. Bu durumda katılımcılar, hem genelde öğrenmenin hem de özeld yabancı dil öğreniminin bir süreç olduğunun bilincine ve aynı zamanda her iki düzeyde de gösterilen performansın sürekliliğine inanmaktadırlar. Her iki söylemde “tamamen katılıyorum” ile “ katılıyorum” diyenler arasında kayda değer yüzdesel bir fark saptanmaktadır. Katılımcıların tercihleri arasındaki bu fark, tamamen katılanların yabancı dilin bir değer olduğunun bilinciyle ve her insanda olması gerektiğine ikna olmuş bir şekilde yanıt verdikleri, katılıyorum diyenler ise yabancı dilin kullanılabilirliğinden hareketle onu zorunlu bir araç olarak gördükleri şeklinde yorumlanabilir.

	Yabancı dili öğrenme sürecinde eksikliklerimi tespit edebilirim		Yabancı dil öğrenirken karşılaştığım sorunların üstesinden gelebilirim	
	Frekans	Yüzde (%)	Frekans	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılmıyorum	4	1,4	4	1,4
Katılmıyorum	13	4,5	19	6,6
Kararsızım	44	15,2	86	29,7
Katılıyorum	151	52,1	142	49,0
Tamamen Katılıyorum	78	26,9	39	13,4
Toplam	290	100	290	100

“Yabancı dili öğrenme sürecinde eksikliklerimi tespit edebilirim” söylemine katılımcıların % 52,1’i (151) katıldıklarını, % 26,9’u (78) tamamen katıldıklarını” ifade etmişlerdir. “Yabancı dil öğrenirken karşılaştığım sorunların üstesinden gelebilirim” söylemine ise katılımcılar % 49,0 (142) oranında katıldıklarını % 13,4 (39) oranında katılımcı da tamamen katıldıklarını dile getirmişlerdir. Bu söylemde “kararsız” kalan katılımcıların oranı % 29,7’lik (86) bir düzeyle oldukça yüksek gözükmektedir. Önceki söylemde kararsızların oranı (%15,2) nispeten daha düşüktür. “Yabancı dili öğrenme sürecinde eksikliklerimi tespit edebilirim”, “Yabancı dil öğrenirken karşılaştığım sorunların üstesinden gelebilirim” önermelerine kararsızlıklarını dile getiren katılımcılar arasındaki %15,2 oranındaki fark, katılımcıların

eksikliklerini tespit edebildikleri halde bu duruma bir çözüm sağlayabilecek donanımda olmadıklarını ortaya çıkarmaktadır. Diğer yandan, dörtte bir oranında katılımcıların da güven problemi yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Aynı koşullar altında eğitim alan kişiler arasında dörtte üç ve dörtte bir gibi bir fark ortaya çıkması durumu, öğrenenlerin kişilik özelliklerinden kaynaklanıyor olabilir. Çünkü farklı bireylerden oluşmuş her türlü grup veya toplulukta kişilik açısından bir homojenlik beklenemez.

	Yabancı dil öğrenmede içsel motivasyonumu denetleyebilirim		Yabancı dil öğrenmede yöntem ve stratejiler geliştirebilirim	
	Frekans	Yüzde (%)	Frekans	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılmıyorum	7	2,4	4	1,4
Katılmıyorum	25	8,6	22	7,6
Kararsızım	73	25,2	67	23,1
Katılıyorum	128	44,1	144	49,7
Tamamen Katılıyorum	57	19,7	53	18,3
Toplam	290	100	290	100

“Yabancı dil öğrenmede içsel motivasyonumu denetleyebilirim” bu önermede ve “bir yabancı dilin öğrenme gerekliliğini biliyorum, yabancı dili öğrenme sürecinde eksikliklerimi tespit edebilirim, yabancı dil öğrenirken karşılaştığım sorunların üstesinden gelebilirim” gibi önceki önermelerde “katılıyorum” cevap oranları birbirleriyle uyum göstermektedir. Aynı uyumluluk “tamamen katılıyorum” ve “kararsızım” yanıtlarında da ortaya çıkmaktadır. Bu uyum önermeler arasındaki tutarlılığı göstermektedir. “Yabancı dil öğrenmede yöntem ve stratejiler geliştirebilirim” önermesine katılımcıların % 18,3’ü tamamen katıldığını, % 49,7’i ise katıldığını dile getirmişlerdir. Bu sonuçlar katılımcıların büyük oranda öğrenme yöntemi geliştirme ve strateji belirleme gibi teknik konularda başarılı olduklarını yansıtmaktadır. Ayrıca gelişmişlik, bilinçlilik ve teknik donanımlar açısından yüzdeler oranı orta derecede bir yabancı dil seviyesinin varlığına işaret etmektedir. Bu önermelerden katılımcıların yaklaşık yarısının özdenetim becerisine sahip oldukları anlaşılmaktadır.

	Yabancı dil öğrenmede yöntemleri ve stratejileri uygulayabilirim		Yabancı dili diploma almak amacıyla değil yeterlilikleri geliştirmek için öğrenirim	
	Frekans	Yüzde (%)	Frekans	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılmıyorum	5	1,7	7	2,4
Katılmıyorum	10	3,4	11	3,8
Kararsızım	53	18,3	26	9,0
Katılıyorum	156	53,8	120	41,4
Tamamen Katılıyorum	64	22,1	126	43,4
Missing (Boş Bırakılan Şıklar)	2	,7	-	-
Toplam	290	100	290	100

Katılımcıların dörtte üçü yabancı dil öğrenmede yöntem ve stratejiler uygulayabilmektedirler. Onların % 53,8'i yöntem ve stratejileri kendilerine yetecek düzeyde % 22,1'i mükemmele yakın bir şekilde uygulamaktadırlar. Katılımcıların % 84,8'i yabancı dili diploma almak amacıyla değil yeterlilikleri geliştirmek için öğrendiklerini ifade etmektedirler. Bu durum yabancı dil öğrenenlerinin dilin gerekliliğine inandıkları için ve yaşamın her aşamasında kullanılabileceği bilincinde oldukları için diploma gözetmediklerini ve öğrenmeye bir değer yüklediklerini ortaya koymaktadır. Bu önermeye tamamen katılanların öğrenimleri sonunda iş bulabileceklerine inanmaları nedeniyle yüksek öğrenim yabancı diller bölümünde yabancı dil öğrenmeyi tercih ettikleri anlaşılmaktadır.

Sabır

	Yabancı dil öğrenmede karşılaşılan güçlükler beni yıldırmaz		Öğrenen-öğreten arasındaki ilişkililerin olumsuzluğu beni etkilemez	
	Frekans	Yüzde (%)	Frekans	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılmıyorum	17	5,9	94	32,4
Katılmıyorum	31	10,7	71	24,5
Kararsızım	73	25,2	58	20,0
Katılıyorum	113	39,0	44	15,2
Tamamen Katılıyorum	56	19,3	21	7,2
Missing (Boş Brakılan Şıklar)	-	-	2	,7
Toplam	290	100	290	100

Sabır değerindeki veriler analiz edildiğinde öğrenenlerin genel olarak yabancı dil öğrenimindeki muhtemel olumsuzluklara karşı dirençli fakat sınıf içinde yabancı dil öğretimindeki olumsuzlar karşısında ise kırılğan oldukları saptanmaktadır. Katılımcıların yaklaşık % 58,3'ünü yabancı dil öğrenirken güçlükler yıldırmamaktadır. Buna paralel olarak onların yalnızca % 22,4'ü sınıf içinde öğreten-öğrenen arasındaki ilişkinin olumsuzluğundan etkilenmemektedir. Yarısından fazlası sınıf içi olumsuzluğu öğrenmede bir problem olarak algılamaktadır. Bu durum sınıf içi öğreniminin sorgulanmasını kaçınılmaz kılmaktadır. Ivan Illich okulsuz toplum adlı yapıtında (2018) "öğretmenlerin okulda tatbik edilen konuların kolayca öğretilmesini genellikle engellemektedirler (...) Öğrenmede sahip olduğu yeterliliği denemek amacıyla her bireyin sahip olduğu eşit hak, sertifikalı öğretmenlerce engellenmektedir. Öğretmenlerin yeterliliği okullarda yapılabilecek faaliyetlere göre kısıtlanmıştır (...) Hepimiz sahip olduğumuz bilginin çoğunu okul dışından elde etmişizdir. Öğrenciler, öğrendiklerinin çoğunu öğretmenin yardımı olmadan, hatta öğretmenlere rağmen öğrenirler. En trajik olansa pek çok insanın asla okula devam etmemesine rağmen derslerin okullarda öğretilmesidir (...) çoğu öğrenme edimi bir öğretimin sonucu değildir, daha ziyade anlamlı bir oturumda engellenmeden gerçekleştirilen katılımın bir sonucudur" düşüncelerini ileri sürmektedir. Teknolojinin geliştiği, dünyanın robotik evrilmeye dönüştüğü bir çağda artık yabancı dil öğreniminde sözel iletişim becerilerinin geliştirilmesinde öğretmenlere çok fazla ihtiyac

duyulmayacak bir evreye geçiriyoruz gibi. Sözel iletişim becerilerinin geliştirilmesi için yapılması gereken uygun öğrenme ortamları yaratmak (Giordan, 2002) ve partnerler oluşturmaktır. Birey bulunduğu ortam içerisinde öğrenir ve yalnızca birey öğrenebilir. “Öğrenenin öğrenmesi için ders vermektan başka çare yoktur” diyen basit bilgi aktarımı savunucularının düşüncelerine rağmen bireyin yerine bir başkası öğrenemez (Giordan, 1998). Bu bakış açısıyla yabancı dil öğrenmek için okula ihtiyaç yoktur, o dili konuşan topluluğa ihtiyaç vardır demek iddialı bir söylem olmayacaktır.

Anabilim Dalları Düzeyinde Karşılaştırma

Anabilim Dalı	Öğrenen-öğreten arasındaki ilişkilerin olumsuzluğu beni etkilemez					Toplam
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	
İngiliz Dili Eğitimi	48	37	17	17	8	127
Alman Dili Eğitimi	46	34	41	27	13	161
Toplam	94	71	58	44	21	288

Öğrenen-öğreten arasındaki ilişkinin olumsuzluğu konusunda Anabilim Dalları düzeyinde anlamlı bir farkın olmadığı görülmekte yalnızca düşük yüzdesel farklılıkların varlığı göze çarpmaktadır. Bu kısmi fark öğrenenlerin, öğrenen-öğreten arasındaki ilişkiye kişisel bakış açılarıyla ve öğrenme psikolojileriyle ilişkilendirilebilir.

Saygı/Sevgi

	Öğrendiğim dili anadili olarak konuşan bireylere saygı duyarım		Farklılıkların tehdit edici unsur olmadığını aksine zenginleştirici bir değer olduğunu düşünürüm	
	Frekans	Yüzde (%)	Frekans	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılmıyorum	5	1,7	5	1,7
Katılmıyorum	5	1,7	1	,3
Kararsızım	4	1,4	17	5,9
Katılıyorum	84	29,0	111	38,3
Tamamen Katılıyorum	190	65,5	156	53,8
Missing (Boş Bırakılan Şıklar)	2	,7	-	-
Toplam	290	100	290	100
	Hedef dilin kültürüne saygılıyım		Yeni fikirlere, farklı bakış açılarına, farklı dünya görüşlerine saygı gösteririm	

	Frekans	Yüzde (%)	Frekans	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılmıyorum	6	2,1	6	2,1
Katılmıyorum	-	-	1	,3
Kararsızım	5	1,7	4	1,4
Katılıyorum	87	30,0	68	23,4
Tamamen Katılıyorum	182	62,8	210	72,4
Missing (Boş Bırakılan Şıklar)	10	3,4	1	,3
Toplam	290	100	290	100

	Sınıf içerisinde ve sınıf içi etkinliklerde diğer öğrenenlere saygı duyarım		Sınıfta yarışmacı bir davranış değil iş birliği davranışlar sergilemeyi benimserim	
	Frekans	Yüzde (%)	Frekans	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılmıyorum	7	2,4	7	2,4
Katılmıyorum	3	1,0	12	4,1,3
Kararsızım	7	2,4	29	10,0
Katılıyorum	98	33,8	120	41,4
Tamamen Katılıyorum	175	60,3	119	41,0
Missing (Boş Bırakılan Şıklar)	-	-	3	1,0
Toplam	290	100	290	100

Öğretmenler, öğretim sürecinin olumsuzlukları söz konusu olduğunda genelde suçu öğrencilerde ararlar. Sadece alacakları notla ilgilenen öğrencilerle hangi öğretmen çalışmak ister (Gatto, 2018). Araştırmada “sınıfta yarışmacı bir davranış değil iş birliği davranışlar sergilemeyi benimserim” önermesine katılımcıların sağladığı veriler bazı öğretmenlerin, bu tarz söylemlerine tercüman olan Gatto’nun ifadelerini çürütmektedir. % 82,4 oranında katılımcının ortaya koyduğu sonuç, sınıf içerisinde yarışmacı anlayış notu çağrıştırdığından, öğrenenlerin yabancı dil öğreniminde notu ikinci plana koyduklarını göstermektedir. Öğrenenler, öğrenimde nattan ziyade işbirliğini önemsemekte ve önceliktedirler. İllich, “okullar, aynı yaşta olanları bir sınıfta toplamakta ve bütün bu öğrencilere matematikte, yurttaşlık bilgisinde ve dilbilgisinde aynı yöntem uygulamasına göre eğitim vermektedir” (İlliç,2018) diyerek okulun akran oluşturma ve bunlardan teşekkül etmiş akran eşlenimi yöntemine bir eleştiri getirmiştir ve bunun nasıl olması gerektiğini de kendi modelinde şöyle açıklamıştır: akran eşlenimi, nedenini ve niçinini sorabilecekleri bir partner bulma ümidiyle, içinde bulmayı arzuladıkları öğrenme aktivitesini tanımlamaları için kişilere imkan tanıyan bir iletişim ağıdır. Bu ağ işbirliği temeline dayanmaktadır. Günümüzde yarışmacı eğitim anlayışı dünya çapında evrensel bir nitelik taşımaktadır. Nitekim Fransa’da sarı yekekliler eylemine destek veren liselilerin ellerinde taşıdıkları “yarışmaya hayır, eğitime evet (non à la

compétition oui à l'éducation)'' dövizleriyle eğitimde yarışmacı zihniyeti eleştirdikleri, yadırgadıkları hatta yargıladıkları görülmektedir.

Dilbilimci Claude Hagège (2001) psikanalitik bir yaklaşımla dil sevgisini anne sevgisiyle özdeşleştirmekte ve dilleri sevmenin dile içkin olarak bağlı olan bütün bileşenleri sevmek anlamına geldiğini böylece insanın iletişim kurarak kendi özünün dışına çıktığını, yalnızlıktan uzaklaştığını vurgulamaktadır. Hagège'in "insanları sevmek için dilleri sevmek gerekir" anlayışı öğrenenlerin öğrenmede sevgi ve saygı değerine yüklemiş oldukları "dilleri sevmek için o dilleri konuşan insanları sevmek gerekir" düşüncesiyle örtüştüğü görülmektedir. Katılımcıların neredeyse tamamının bir başka kültürün unsurlarına saygı duydukları ve sevgi hissettikleri saptanmaktadır. Katılımcıların saygı ve sevgiyi bir değer olarak benimsemelerine karşın bazı öğrenim düzeylerinde sorumluluk alma, öğrenim sürecinde sabırlı olma değerlerinin daha düşük düzeyde olması bir öğrenme tezdı gibi gözükmektedir. Bir bakıma gülü severken dikenine katlanmaktan imtina duymaktadırlar. Şüphesiz yeteri kadar sorumluluk almayı, sabırlı olmayı bir değer olarak içselleştiremeyen bireyler doğal olmayan ortamlarda yapılan yabancı dil öğretiminin zahmetli ve dikenli yollarında çabukça kırılmalık belirtileri sergileyebileceklerdir.

Sorumluluk

	Öğrenme sürecinde genellikle sorumluluk alırım		Sınıf içi etkinliklerde sorumluluk alırım	
	Frekans	Yüzde (%)	Frekans	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılmıyorum	2	,7	7	2,4
Katılmıyorum	14	4,8	19	6,6
Kararsızım	33	11,4	54	18,6
Katılıyorum	147	50,7	125	43,1
Tamamen Katılıyorum	92	31,7	81	27,9
Missing (Boş Bırakılan Şıklar	2	,7	4	1,4
Toplam	290	100	290	100

Katılımcıların % 82,4'ü öğrenme sürecinde sorumluluk aldıklarını ifade etmişlerdir. Sorumluluk almaktan kaçındıklarını dile getirenlerin oranı % 5,5 iken bu önerme karşısında kararsız kalanların oranı % 11,4'dür. "Sınıf içi etkinliklerde sorumluluk alırım" önermesinde de yaklaşık öncesine yakın değerler söz konusudur. Burada öğrenenlerin derece seçimini etkileyen anahtar kelime "etkinlik" gibi gözükmektedir. Sınıf içi etkinliklerde alınacak sorumluluklara katılım sayısı sınıf dışındakilerin katılım sayısına oranla biraz az olması normal bir durum olarak değerlendirilebilir. Zira sınıf içi etkinliklerin süresi, sınıf dışı etkinliklerin süresinden daha sınırlıdır. Bu nedenle sınıf dışı etkinliklerde sorumluluk alma oranları daha fazladır. Bunun yanı sıra katılım veri oranları birbirine yakın ve toplam katılımın üçte ikisi sorumluluk alma bilincinin varlığına işaret etmektedir.

	Sınıf dışındaki etkinliklerde sorumluluk üstlenirim		Sorumluluk bilincim yabancı dil öğrenme yetersizliklerimi gidermek için teşvik edicidir	
	Frekans	Yüzde (%)	Frekans	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılmıyorum	8	2,8	4	1,4
Katılmıyorum	22	7,6	14	4,8
Kararsızım	86	29,7	44	15,2
Katılıyorum	108	37,2	157	54,1
Tamamen Katılıyorum	57	19,7	66	22,8
Missing (Boş Bırakılan Şıklar	9	3,1	5	1,7
Toplam	290	100	290	100

Katılımcıların % 56,9'u sınıf dışındaki etkinliklerde sorumluluk üstlenirim diyerek otonom öğrenme becerisine sahip olduklarını göstermektedirler. Hiç kuşku yok ki yabancı dil öğrenirken başarı sağlanmasının öncül koşulu öğrenimi sınıf dışına da taşıyabilmektir. Belirli zaman dilimlerinde sınırlı sürelerle sadece sınıf içi etkinliklerle yetinen öğrenenler, yabancı dil yeterliliklerini istedik düzeyde geliştiremeyeceklerdir. İnternetin artık akıllı telefonlarla yaşamımızın her anında insanlığa eşlik ettiği bir çağda öğrenme kavramına atfedilen tanımlamalarda, öğrenme/öğretim yöntem ve tekniklerinde farklılaşmalar gözlemlenmektedir. Artık çağımız büyük oranda kendi kendine öğrenmenin gerçekleştirilmesi gereken bir dönemdir. Dolayısıyla öncelikle “öğrenmeyi öğrenmek” gerekmektedir (Holec, 1991). Yani birey, bir öğrenme programını tanımlamasını, onu uygulamasını ve değerlendirmesini bilmelidir. Böylece hangi bilgiye ne şekilde ulaşabileceği onu nerede kullanabileceğini kavramış olacaktır. Temelde bilmek bir şanstır. Bilgiye ulaşmasını bilenler için önceleri kendilerine bir dağ kadar aşılması güç görünen engeller gittikçe basitleşir. Birey, kendini aldatan ve onu sömüren uzmanın oyuncacı ya da piyonu olmaktan kurtulur, kendi doktorunu ya da avukatını sorgulayabilir, su tesisatçısı tarafından kandırılmaktan kurtulabilir (Giordan, 1998). Bu sıralananlar yabancı dil öğrenimi için de geçerlidir. Öğrenmeyi bilen yabancı dil öğrencisinin öğretmene olan bağımlılığı azalır. Elbette ki otonom olma yalnızlaşma ya da kuralları yok saymak demek değildir (Barbot, 2000). İkili ve daha fazla gruplarla çalışma otonomiye kolaylaştırır. Birey bu şekilde öğrenmede kendini tanır, performansını belirler ve eksikliklerini tespit ederek öğrenimini okulda ve okul dışında bireysel olarak biçimlendirir.

	Yabancı dil öğrenmede asıl sorumluluğun öğrenende olduğunu düşünürüm		Yabancı dildeki başarısızlığımın sorumluluğunu üstlenirim	
	Frekans	Yüzde (%)	Frekans	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılmıyorum	11	3,8	6	2,1
Katılmıyorum	26	9,0	17	5,9
Kararsızım	61	21,0	41	14,1
Katılıyorum	93	32,1	126	43,4

Tamamen Katılıyorum	97	33,4	91	31,4
Missing (Boş Bırakılan Şıklar)	2	,7	9	3,1
Toplam	290	100	290	100

Vatanseverlik/Çalışkanlık

	Hedef dili severek, isteyerek öğrenirim		Yabancı dil öğrenirken sınıf içerisindeki etkinliklere katılmaktan zevk duyuyorum	
	Frekans	Yüzde (%)	Frekans	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılmıyorum	6	2,1	10	3,4
Katılmıyorum	3	1,0	9	3,1
Kararsızım	14	4,8	51	17,6
Katılıyorum	98	33,8	123	42,4
Tamamen Katılıyorum	166	57,2	95	32,8
Missing (Boş Bırakılan Şıklar)	3	1,0	2	,7
Toplam	290	100	290	100

Katılımcıların % 91'i hedef dili severek ve isteyerek öğrendiklerini ifade etmektedirler. Sınıf içerisindeki etkinliklere katılmaktan zevk duyanların oranı ise %75,2'dir. Bu önermelerdeki değerlerin yüksek olması yabancı diller bölümü öğrencilerinin içsel motivasyonlarının yüksek olduğunu göstermektedir.

	Hedef dili istendik düzeyde öğrenmek amacıyla sınıf dışında bireysel olarak ve sistemli bir şekilde çalışırım		Yabancı dili öğrenmek için her türlü fedakârlığı yaparım	
	Frekans	Yüzde (%)	Frekans	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılmıyorum	10	3,4	9	3,1
Katılmıyorum	14	4,8	9	3,1
Kararsızım	60	20,7	70	24,1
Katılıyorum	140	48,3	112	38,6
Tamamen Katılıyorum	63	21,7	88	30,3
Missing (Boş Bırakılan Şıklar)	3	1,0	2	,7
Toplam	290	100	290	100

Katılımcıların, “hedef dili öğrenmek amacıyla sınıf dışında bireysel olarak çalışırım” önermesine verdikleri değer, onların “sınıf dışı etkinliklerde sorumluluk üstlenirim” önermesine verdikleri değerle örtüşmektedir. Bu iki önerinin örtüşmesi onların otonom yeterliliklerinin varlığını kanıtlamaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Değerler, şüphesiz tanımlanması kolay fakat bireylere aktarımı zor bir olgudur. Aktarımını kolaylaştırabilecek alışlagelenden farklı perspektifler yaratmak kaçınılmaz gözükmektedir. Araştırmaya konu olan mevcut değerler, yabancı dil öğre-

niminin en önemli aktörlerinden olan öğrenenlere empoze edici, zorlayıcılığı benimseyen bir anlayıştan ziyade sorgulayıcı, yorumlayıcı, yaratıcı ve özgürleştirici anlayışla ancak daha etkin şekilde kazandırılabilir. Bu anlayışa sahip bireyler böylece artık bir görevi yalnızca yapmış olmak için yapmaktan kurtularak o görevi zevk alarak aşkla yapan bireylere dönüşeceklerdir. Bunun sonucu olarak da başarı kendiliğinden şekillenebilecektir. Araştırma sonucunda yabancı diller bölümü öğrencilerinin “sorumluluk, çalışkanlık, saygı/sevgi, öz denetim” değerlerini kazandıkları buna karşın “sabır” değerini yeteri kadar içselleştiremedikleri saptanmaktadır. Katılımcıların sorumluluk bilinci çerçevesinde otonom öğrenme değerine sahip oldukları gözlemlenmektedir. Onların bu değeri son yıllarda otonom öğrenme üzerine vurgunun yoğunlaşmasının sonucu olarak önceki eğitim aşamalarında edinmiş olabilecekleri söylenebilir. Öğrenenlerin bu değere sahip olmaları yabancı dil öğretmenlerinin de sınıf içerisindeki rollerindeki değişiklikleri kaçınılmaz kılmaktadır. Bu değişiklikler bilgi, gözlem, organizasyon, kazanımların kontrolü, pedagojik ilişki boyutlarında önem kazanmaktadır (Dalgalian ve diğerleri, 1981). Öğretmen, sınıf içerisinde artık bilgiyi aktaran değil öğrenene bilgiye nasıl ulaşabileceği bilgisini kazandırır. Geleneksel yaklaşımda sadece öğrenenlerin performanslarını gözlemleyen ve onları bu gözlem sonucunda notla değerlendiren öğretmen, yeni anlayışla birlikte bu gözlemi, öğrenme yöntemi ve psikolojisi ile öğrenenlerin grup içi iletişim ve ilişkileri temeline yoğunlaştırır. Üretimin niteliği, etkinlik çeşitliliği, katılım düzeyi, hedefe ulaşan ve ulaşamayan performans, öğrenenlerin dille, öğretmenle ve diğer öğrenenlerle ilişkisi gözlemin temel yapı taşlarıdır. Günümüz koşullarında öğretmen, yalnızca sınıf içindeki öğrenme ortamıyla yetinemez. Diğer yandan öğretmen, öğrenme grubunun ihtiyaçlarına, öğrenenlerin isteklerine, öğrenim gerekliliklerine yön verecek sınıf içinde ve dışında farklı öğrenme ortamları oluşturmalıdır.

Geleneksel yöntemlerde edinimlerin kontrolü sınavlarla ve notlarla yapılır. Bu sistem öğrenenler arasında yarışmacı bir ortam yaratır. Öğretmen ya da öğrenenlerin kendileri birilerini sürekli olarak başkalarıyla kıyaslar. Bu anlayış belli sayıda öğrenenin başarısını garanti altına alır. Oysa değerlendirme çok boyutlu olmalıdır. Değerlendirme yalnızca belli dönemler sonunda dilin kazanımları üzerine değil bir süreç içerisindeki kazanımlara yoğunlaşmalıdır. Bu, Milli Eğitim Bakanlığının birkaç yıl öncesinde performans değerlendirmesi olarak nitelendirdiği ve öğretimde uygulanmasını salık verdiği yöntemin özelliğidir. Öğrenime etkin şekilde katılım, sınıf içi ve dışında sergilenen gayret, işbirliği, oto-değerlendirme vb. bu yöntemin öncül koşullarıdır. Sınav ve not üzerine yoğunlaştırılmış bir değerlendirme şüphesiz öğrenenlerin büyük çoğunluğunda bir stres kaynağıdır. Bu çerçevede MEB’in daha az stresli bir sınav sistemi üzerine söylemlerini olumlu değerlendirmek gerekmektedir. Zaten araştırmada yabancı diller bölümü öğrencileri başarı söz konusu olduğunda notu ikinci planda değerlendirmektedirler. Onlar için öncelikli olan öğreneceklerini kusursuz şekilde öğrenmektir. Bu durum öğrenenlerin yabancı dil öğrenmeyi bir değer olarak gördüklerini ortaya koymaktadır. Ayrıca iletişim ve

işbirliği kurma, öğretimin bütün bileşenlerine (diğer öğrenenlere, farklı bakış açılara, farklı kültürlere ve insanlarına vb.) saygı göstermeyi ilke olarak benimsemele-ri başarı adına ümit vaat edicidir.

Sabır olgusunun psikolojik bir yönü vardır. Ayrıca sabır, bir karakter gücü nite-liği taşıdığından bireyin olayları anlamlandırması, değerlendirmesi aşamasından başlayıp, çözümlenme aşamasına kadar problem çözme veya başa çıkmanın her evresinde etkili olabilen, gerekli davranışa zemin hazırlayan bir eğilim olarak görü-ür. Bu çerçevede araştırmamızda yer alan sabır değerine yönelik veriler ele alındı-ğında öğrenenlerin genel olarak yabancı dil öğrenimindeki muhtemel olumsuzluk-lara karşı dirençli fakat sınıf içinde yabancı dil öğretimindeki olumsuzluklar karşısında ise kırılgan oldukları saptanmaktadır. Öğrenenlerin, öğrenme sürecine ilişkin olum-suzluklar karşısında dirençli olmaları bir karakter gücüne sahip olduklarını ve bu olumsuzluklarla mücadele edecek ve çözüm üretebilecek bilinçte olduklarını gös-termektedir. Buna karşın sınıf içindeki olumsuzluklara karşı kırılgan olmaları, gü-nümüz koşullarında ortaya çıkan kişiler arası ve toplumsal güvensizlik ile ilişkili olabileceği ihtimalini düşündürmektedir. Öyleyse öğrenme sürecinin her aşamasın-da ve her koşulunda öğrenende sabır inşa etmek için sabrın felaketlere, acılara, olumsuzluklara tahammül etmek olmadığını ama yaşamda her türlü olumsuzluklar-la karşılaşma ihtimalinin olabileceğinin ve bunlara akılcı yaklaşım, bilinçli çözüml-er aramak olduğunun farkındalığı önerilmelidir. Bu bağlamda stratejik öğretmen anlayışıyla (Cyr, 1998) sınıf içerisinde öğretmen, sabır düzleminde öğrenenlerin daha az sorun yaşamaları için motive edici rolünü benimsemesi gerekmektedir. Öğretmen, öğrenenleri kişisel, sosyal, iletişimsel olarak desteklemelidir. Kısaca stratejik öğretmen motivasyonun tüm bileşenlerine pozitif ve etkin şekilde müdahale etmeli, davranışsal düzeyde yabancı dil öğrenenlere rol model olmalıdır.

Kaynakça

- Barbot, M.J. (2000). *Les auto-apprentissages*. Paris: Clé International.
- Bolat, Y. (2016). Sosyal Değerleri ve Değerler Eğitimi Anlamak. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 4, Sayı: 29, s. 322-348
- Cyr, P. (1998). *Les stratégies d'apprentissage*. Paris: Clé International.
- Dalgalian, G.; Lieutaud, S.; Weiss, F. (1981). *Pour un nouvel enseignement des langues et une nouvelle formation des enseignants*. Paris: Clé International.
- Doğan, M. (2017). Karakter Gücü Olarak Sabır ve Psikolojik İyi Oluş İlişkisi/ Relationship between patience as a character strength and psychological wellbeing. *The Journal of Happiness & Well-Being*, www.journalofhappiness.net/article/getpdf/195
- Gatto, J. T. (2018). Eğitim Bir Kitle İmha Silahı, Zorunlu Eğitimin Karanlık Dün-yasında Bir Yolculuk. (Çev: Özkan, M.A. İstanbul, Edam Yayıncılık.

- Giordan, A. (1998). Apprendre. (Çev: Baştürk, M.; Bozavlı, E.; Tulan, M. (2008). Öğrenme. Ankara: De-ki Basım Yayım.
- Giordan, A. (2002). Une autre école pour nos enfants? Paris: Delagrave.
- Giroux, S. & Tremblay, G. (2002). Méthodologie Des Sciences Humaines, La Recherche en Action. Québec: Editions du Renouveau Pédagogique.
- Hagège, C. (2001). Aimer les langues pour aimer les hommes, entretien avec C. Hagège. Le langage, nature, histoire et usage. France: Sciences Humaines Editions.
- Holec, H. (1991). Autonomie de l'apprenant: de l'enseignement à l'apprentissage. Education Permanente. No: 107, Crapel. Université de Nancy.
- Illich, I. (2018). Okulsuz Toplum. (Çev: Özay, M. İstanbul: Şule Yayınları.
- Orozco L.E. (2006), Le processus de Transmission des Valeurs Chez les Jeunes : Etude comparative de trois configurations colombiennes. _Education. Université Rennes 2, 2006. Français.
- Öksüz,İ. (2017). Alt akıl: Aptallar ve Diktatörler. Ankara: Panama Yayıncılık.
- TDK, (1998) Türkçe Sözlük. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basım Evi.
- Yazıcı, M. (2014). Değerler ve Toplumsal Yapıda Sosyal Değerlerin Yeri. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Cilt: 24, Sayı: 1, Sayfa: 209-223,
- Yıldırım, A.; Şimşek,H. (2000). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.